

INSPIRATIONSPUNKTER

19. juni 2021
2021 - 7220
morfel

Tale til samråd om negative renter den 24. juni 2021 – ERU alm. del
samrådsspørgsmål AD, AE og AF

[Indledning]

- Tak for invitationen til samrådet.
- Jeg synes, at de negative renter er en rigtig vigtig dagsorden, og jeg har faktisk glædet mig til at komme i udvalget i dag. Dels for at forklare, hvad min holdning er til negative renter og deres betydning for vores finansielle infrastruktur og for tilliden til den finansielle sektor. Dels selvfølgelig også for at komme nærmere, hvor de politiske partier stiller sig i forhold til ikke alene bankerne, men også bankkunderne i Danmark.
- Det håber jeg, at vi kan komme nærmere i dag.
- Jeg synes, at de seneste ugers debat om negative renter virkelig har vist, at det er et emne, der optager rigtig mange danskere. Rigtig mange danskere oplever, at det både er uforståeligt og urimeligt, at bankerne opkræver negative renter af deres opsparing.
- Det er derfor også en sag, der optager mig meget som erhvervsminister. Både som bankernes minister, men jo i høj grad også som bankkundernes minister.

[Ministerens udmelding om negative renter]

- Baggrunden for dette samråd er, at jeg den 27. april fortalte, hvad jeg mener om den generelle udvikling for opkrævning af negative renter.
- Jeg gentager såmænd gerne mit budskab; jeg mener, at grænsen for opkrævning af negative renter er nået nu ved de 100.000 kr. Og jeg mener, at bankerne skal tænke sig meget godt om, hvis de planlægger at sætte grænsen endnu længere ned.
- Det mener jeg selvfølgelig af flere forskellige årsager:
- Den finansielle sektor har en særlig og en meget vigtig rolle i vores samfund. Det er den sektor, der blandt andet er betroet at levere trygge rammer om danskernes privatøkonomi og betroet at passe på danskernes opsparing.
- Det er både i samfundets og den finansielle sektors interesse, at der er tillid til den finansielle sektor og deres forvaltning af rammerne for danskernes privatøkonomi.
- Værdien af den tillid rækker langt ud over den enkelte banks interesser, og alle finansielle virksomheder har en interesse i og et ansvar for at understøtte den.
- Når banker over en bred kam og løbende sænker grænsen for, hvornår de opkræver negative renter, så bliver der rokket ved den tillid.
- Det skyldes *først og fremmest*, at danskerne bruger kontoen i banken til at betale husleje, indkøb, daginstitution og andre ting. Til at foretage alle de betalinger og transaktioner, der er nødvendige for hverdagen. Det er en pointe, som også Nationalbanken gør opmærksom på i deres pressemeddelelse fra den 30. april i år om det her emne.
- Det er ganske enkelt vanskeligt at forestille sig, at en helt almindelig privatøkonomi ville kunne hænge sammen, hvis man ikke som borger har sådan en konto.

- Samtidig er en indlånskonto en helt central forudsætning for at sikre hurtig og sikker betaling. MobilePay, Betalingsservice, ja, endda vores gode gamle Dankort er baseret på indlånskontoen som en hjørnesteen. Den hastighed og sikkerhed i betalingen, som vi skaber på baggrund af vores indlånskonti, er i sidste ende afgørende for vores samfundsøkonomi.
- Oveni det kommer så, at alle danskere jo skal have en Nem-Konto for overhovedet at kunne modtage løn og offentlige udbetalinger.
- Det betyder, at en indlånskonto er en integreret del af vores dagligdag og vores samfund.
- Derfor er bankmarkedet ikke et marked som alle andre. Du kan godt leve og arbejde i Danmark uden at købe letmælk. Men du kan i praksis ikke klare dig uden en indlånskonto.
- Uden en indlånskonto vil du hverken kunne modtage løn eller børnepenge og reelt have svært ved at begå dig i det danske samfund.
- Så når hr. Alex Vanopslagh lige om lidt spørger, om jeg så også har en holdning til, hvad supermarkeder tager for en liter letmælk, smør eller andre hverdagsprodukter – så er svaret nej.
- Bankmarkedet er et særligt marked og bankerne har et særligt ansvar – derfor bør vi have særlige forventninger til dem, så vi på den måde kan fastholde en høj tillid til dem.
- Jeg synes også, at det er værd at lægge mærke til, at Nationalbanken rent faktisk også har signaleret, at bankerne bør fastlægge en fornuftig grænse for negativ forrentning af indlån, som netop tager hensyn til de her forhold.

- Jeg kan kun se det som, at der også efter Nationalbankens opfattelse *er* en nedre grænse for, hvor langt bankerne bør gå i forhold til at opkræve negative renter.
- Det er i alles interesse – også for bankerne selv – at der er tillid til måden, de forvalter deres forretning på.
- *For det andet* er det for mig, som bankkundernes minister, afgørende, at der ikke grundlæggende rejses spørgsmål ved, at det er bankerne, der passer på danskernes penge. Vi skal gerne undgå en situation, hvor mange almindelige danskere, for at undgå at betale negative renter, indirekte presses til at flytte deres penge ud af bankkontoen og tage en risiko med deres penge - en risiko de måske egentlig slet ikke har lyst til at tage.
- Det kan være, at danskerne enten hæver kontanter eller investerer i værdipapirer i større udstrækning, end de egentlig har lyst til eller egentlig har mod på. Eller at danskerne undlader at have en fornuftig opsparingsadfærd.
- Der er rigtig mange danskere, der føler sig ramt i sagen om de negative renter. Og at mange danskere føler sig klemte over de negative renter, er Inge-Lise et eksempel på. Inge-Lise hun var med i TV2 Nyhederne den aften, hvor jeg havde skrevet min opdatering på Facebook. Hun havde bestemt ikke lyst til risikofyldte investeringer. Og det er altså langt fra - skulle jeg hilse og sige - alle danskere, der har en investeringshorisont eller for den sags skyld en risikoappetit, hvor det giver mening for dem at placere deres penge andre steder end i banken. Det er langt fra alle danskere, der har lyst til at jonglere deres opsparing i risikofyldte investeringer.
- Mange af vores ældre borgere har sparet op hele livet og nu vil de gerne have deres opsparing stående på en konto, som de kan hæve fra i deres i øvrigt velfortjente pensionisttilværelse.

- Og det gælder særligt for de ældre, at mange ikke har en tilstrækkelig lang tidshorisont til, at det giver stor mening for dem at kaste sig ud i et levende og risikofyldt aktiemarked. Som måske ikke kan vente på et forventet afkast i 5, 10 eller 15 år og med risiko for, at pengene går tabt.
- Det handler også om muligheden for at spare op til en værdig alderdom, hvor der er mulighed for at kunne forsøde sin tilværelse og forkæle børnebørnene.
- Det siger sig selv – og det håber jeg virkelig, at vi er enige om her i udvalget, om det så måtte være det eneste, vi bliver enige om her i dag – at det ville være meget uheldigt, hvis flere ældre hæver deres penge i banken og gemmer store summer i skabe og madrasser for at undgå negative indlånsrenter.
- Det vil udsætte dem for en større risiko for hjemmerøveri, hvis de har store mængder kontanter liggende privat. Og det er i øvrigt hverken godt for kunder, bankerne eller for samfundet som helhed – tværtimod.

[Gendrivelse af modargumenter]

- Så har det jo været interessant på sidelinjen at følge med i, hvad kongerigets aviser lægger spalter til i denne her debat. Det har været meget interessant, og jeg har også siddet og fulgt det lidt uden at blande mig for meget, for jeg synes, at denne her debat fortjener et rum til at være i sin egen ret.
- Interessant er det, at nogle mener, at jeg slet ikke skulle forstå, hvad bankmarkedet egentlig handler om. Det passer selvfølgelig ikke. Og derfor vil jeg gerne adressere nogle af de ting, der har været rejst i debatten.
- *For det første* er det blevet påpeget, at bankerne betaler negative renter, hvis de sætter overskydende indlån i Nationalbanken eller på pengemarkedet. Det er isoleret set korrekt, og det er jeg selvfølgelig fuldt ud bevidst om.

- Det er til gengæld en alt for forsimplet måde at se den samlede debat om negative renter på.
- Det er nemlig ikke nok at forholde sig til bankernes indlåsmarginal, der måles op mod indskudsbevisrenten i Nationalbanken. Bankerne har en række placeringsmuligheder, hvor placering i Nationalbanken kun er én ud af flere muligheder.
- De har for eksempel mulighed for at anvende indlån til at nedbringe lang og dyr gæld. På den måde har indlån en fundingmæssig værdi for bankerne. Det er en relativt billig måde at skaffe såkaldte ”lange penge” på.
- Man må heller ikke glemme, at bankernes traditionelle fundingstruktur jo baserer sig på indlån, hvilket særligt de mindre banker fortsat er afhængige af. Vi så faktisk under finanskrisen, hvordan bankerne blev tilbageholdende med at låne til hinanden og at markedet mellem bankerne frøs til. Den gang blev det meget tydeligt, hvilken værdi og sikkerhed indlånsfinansiering har for institutterne.
- Kort sagt: Indlånene fra helt almindelige dagligdags kunder er en del af grundlaget for bankernes kerneforretning.
- Det skal bankerne også huske at tage med i deres overvejelser om, hvad indlån er værd for dem.
- Det er altså ikke korrekt, når det påstås, at bankerne ikke kan placere sine penge andre steder end i Nationalbanken. Det er derfor, at der er et valg her for bankerne.
- Jeg er bekymret for, at vi ender i en situation, hvor danskeres mulighed for at foretage dagligdags betalinger og incitament til at have en fornuftig opsparingsadfærd påvirkes af negative renter.

- Jeg kan godt frygte, at hvis udviklingen fortsætter, vil vi stå i en situation, hvor færre sparer op og sætter sine penge i banken. Det er en af grundene til, at jeg melder klart ud nu.
- Grænsen for opkrævning af negative renter på indlånskonti er for mig nået ved 100.000 kr.
- Det er i bankernes egen interesse, at det finansielle system fungerer og at kunderne ikke tager deres penge ud.
- *For det andet* har jeg noteret mig, at det skulle have vakt stor opsigt, at jeg har understreget, at det ikke er nogen naturlov, at bankernes renter på indlånskonti 1:1 skulle følge Nationalbankens styringsrente.
- Og det må jeg indrømme har undret mig meget at følge den del af debatten.
- For sandheden er jo, at der ikke er nogen 1:1-sammenhæng mellem renten i Nationalbanken, og den rente bankerne vælger at pålægge deres private kunder.
- Bankerne har et valg. De kan godt sætte en anden rente, hvis de vil over for deres kunder.
- Det gælder også renten på indlånskonti, hvor institutterne som sagt bør undlade at sænke grænsen for de negative renter yderligere.
- Den danske banksektor har kunnet drive en forretning med milliardstore overskud i mange år, og vel at mærke også i de år, hvor de ikke har opkrævet negative renter fra privatkunder - selvom Nationalbankens renter var negative i præcis den samme periode.
- Det er allerede ifølge Nationalbanken over 2/3 af danske privatkunders samlede indlån, der vil være omfattet af negative renter ved en friholdelsesgrænse på 100.000 kr.

- Det er altså efterhånden forholdsvist begrænset, hvor meget ekstra bankerne ville kunne få ud af at sænke grænsen yderligere. Så meget desto mere mener jeg, at bankerne bør være enige i min melding om, at grænsen er nået.
- Derudover må jeg jo gentage, at indlånet blandt andet er grundlag for bankernes indtjening på udlån. Og hvis bankerne ikke havde indlån, skulle de skaffe finansiering på anden måde. Derfor kan jeg ikke se rimeligheden i at indføre negative renter fra fx første indlånskroner. Og det vil jo være konsekvensen, hvis ikke udviklingen stopper et sted, sådan som jeg varsler, at jeg ønsker.
- Derfor siger jeg igen meget tydeligt, at min grænse er nået ved de 100.000 kr.
- *For det tredje* har nogle peget på, at modstykket til de negative renter på indlån er, at udlånsrenterne også er negative, hvorved man fx som boligejer får gavn af meget lave boligrenter. Det er i princippet og isoleret set rigtigt nok. Men her skal man bare huske på, at det jo langt fra er alle danskere, der ejer en bolig.
- De danskere, der bor til leje eller de danskere, der gennem et langt og slidsomt liv har betalt deres bolig, og som har taget ansvar for egen tilværelse og alderdom ved at opbygge en fornuftig reservekapital, de får så alene ulemperne ved de negative renter.
- *For det fjerde* har nogle peget på, at renten på statsobligationer er negativ og spurgt, om det er et udtryk for, at staten er grådig, når staten nu har gavn af renterne på nogle statsobligationer.
- Jeg må bare sige, at det er en sammenligning, der i hvert fald efter min mening ikke er relevant i den debat, vi fører her.

- For indlån er det – som jeg har sagt – almindelige danskere, som ikke har noget alternativ til en indlånskonto. Det er en del af infrastrukturen.
- For statsobligationer er det noget andet. Her er der tale om et aktiv, som primært professionelle investorer investerer i blandt en række forskellige aktiver. Og de investorer har i modsætning til privatkunderne en lang række andre muligheder for at investere deres penge.
- *For det femte* bemærker jeg også, at der er nogle, der mener, at man ikke kan føre fastkurspolitik, hvis ikke bankerne partout sætter renten på indlånskonti for almindelige borgere identisk med Nationalbankens rente.
- Det er ganske enkelt ikke rigtigt. I praksis skulle det jo så betyde, at Nationalbanken ikke har kunnet føre fastkurspolitik fra 2012, hvor nationalbankens rente var negativ, og frem til 2019, hvor bankerne indførte negative renter. Det er jo ganske enkelt ikke korrekt.
- Så lad mig bare slå fast: Regeringen har ingen planer om at gå bort fra fastkurspolitikken. Fastkurspolitikken kan fint bestå, mens bankerne stopper med at sænke grænsen for negative renter for helt almindelige danskere.
- Nationalbanken har i øvrigt også oplyst over for mig, at de varierende indlånsstørrelser for private ikke har haft indflydelse på muligheden for at føre fastkurspolitik.

Samrådsspørgsmål AD

Vil ministeren uddybe sin kritik af, at danske banker følger Nationalbankens renteniveau, som ministeren giver udtryk for i en opdatering på ministerens private Facebookprofil den 27. april 2021?

- Konkret ift. samrådsspørgsmål AD har jeg redegjort for baggrunden for mit syn på bankernes opkrævning af negative renter over for privatkunder
- Som jeg også nævnte i starten, er jeg først og fremmest bekymret for, at de negative renter på indlån kan få danskerne til at påtage sig en risiko, som de i udgangspunktet ikke har lyst til.
- Det er en reel problemstilling, som vi bliver nødt til at forholde os til. Det er den problemstilling, jeg adresserede i min udmelding, da jeg kommunikerede, at jeg mener, at grænsen nu er nået ved de 100.000 kr.
- Nu vil jeg besvare spørgsmål AE.

Samrådsspørgsmål AE

Vil ministeren redegøre for, hvilke initiativer ministeren agter at iværksætte for at sætte en stopper for, at bankerne følger Nationalbankens renteniveau?

- Jeg har tydeligt kommunikeret, at jeg mener, at grænsen for de negative renter er nået nu. Jeg håber og tror, at den finansielle sektor har noteret sig mine udtalelser.
- Jeg forventer selvfølgelig, at bankerne ikke sætter grænsen for negative renter længere ned, fordi ulemperne for borgere, for samfundet og for sektoren selv ikke står mål med den enkelte banks mulige gevinst.
- Derfor vil vi selvfølgelig også følge området og udviklingen tæt.
- Derudover har jeg allerede på nuværende tidspunkt taget initiativ til to konkrete tiltag på dette område.

[Tiltag i Finanstilsynet – bankernes rådgivning]

- Finanstilsynet har besluttet at stille skarpt på bankernes rådgivning og information til kunder, der ønsker at undgå negative renter.
- Her har jeg bedt Finanstilsynet om at have et skærpet fokus på at sikre, at bankerne i deres rådgivning ikke sætter egen indtjening over hensynet til at varetage kundernes interesser.

[Tiltag i KFST - konkurrencen på bankmarkedet]

- Derudover må jeg sige, at jeg generelt mener, at der er behov for, at vi allesammen bliver opdateret på den helt generelle konkurrencesituation på bankmarkedet. Den seneste konkurrenceanalyse på bankmarkedet foretaget af Konkurrencerådet er fra 2013.
- Jeg tror, at de deltagende her i lokalet vil være enige i, at konkurrence både er sundt og positivt – også hvis den fungerer på dette marked. Ikke kun på institutniveau, men selvfølgelig også på produktniveau til gavn for kunderne.
- Det er godt, når bankerne bliver udsat for konkurrence. Det giver bedre og billigere produkter til danskerne.
- Jeg har derfor bedt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om at undersøge, hvordan vi kan styrke konkurrencen på bankmarkedet og gøre det nemmere at være bankkunde.
- Undersøgelsen vil samtidig give et opdateret fagligt fundament at stå på, når jeg senere inviterer aftalekredsen bag ret til tidlig pension til forhandlinger om at forbedre rammerne om konkurrencen på bankmarkedet.
- Nu vil jeg besvare spørgsmål AF.

Samrådsspørgsmål AF

Vil ministeren uddybe sin udtalelse i artiklen »Bankerne efter møgfald fra minister: Det er ikke os, der har fundet på negative

renter« i Politiken den 27. april 2021, omkring sammenhængen mellem nationalbankens renteniveau og de danske bankers renter, hvor ministeren vurderer, at »Der er ingen sammenhæng mellem renteniveauet i Nationalbanken, og hvad en bank beslutter at gøre over for sine egne kunder«?

- Min udtalelse bunder i det forhold, at der ikke er en naturlov, der dikterer en 1:1 sammenhæng mellem den rente, som Nationalbanken sætter, og den rente bankerne sætter på deres indlånskonti. Det var også det, jeg sagde i min indledning.
- Renten på indlånskonti er ikke dikteret af nogen, heller ikke Nationalbanken. Det er den enkelte bank selv, der vælger, hvor de vil sætte renten over for deres kunder.
- Og skal man have dokumentation for, at det er korrekt, så skal man som sagt bare se på situationen fra 2012 og frem til 2019.
- Som jeg redegjorde for tidligere, så er placering af likviditet i Nationalbanken alene én ud af flere placeringsmuligheder. Billedet er langt mere komplekst.
- Det viser jo bare, at bankerne har et reelt valg i forhold til, hvad de skal opkræve i rente på indlånskonti som på alle andre finansielle produkter.
- Det er ikke en naturlov, at bankerne har identiske rentesatser med Nationalbankens rentesatser over for deres privatkunder.

[Afslutning]

- Jeg har nu redegjort for min bekymring i forhold til bankernes negative renter, hvor de ligger på nuværende tidspunkt.

- Jeg mener, at bankerne skal tænke sig grundigt om, inden de overvejer at sætte grænsen ned for, hvornår de kan opkræve negative renter, herfra, hvor vi står nu.
- Det er selvfølgelig et budskab, som jeg håber er gået klart og tydeligt igennem. Danskere, der har opført sig økonomisk ansvarligt og sparet op til fremtiden, skal ikke lige pludselig betale uforholdsmæssigt meget for den ansvarlighed.
- Det er ikke fornuftigt eller gavnligt – hverken for kunder, banker eller for samfundet. Men endnu vigtigere: Det er ganske enkelt heller ikke rimeligt.